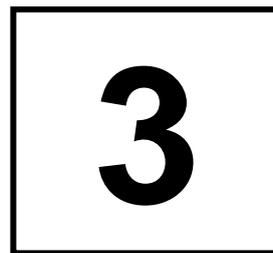

การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
THE DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL IN
EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXTENSION SCHOOLS UNDER SAKON NAKHON
PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

พชณี กาสุรีย์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี**

ดร.สมเกียรติ พละจิตต์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบ โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาโรงเรียนดีเด่น จำนวน 1 โรงเรียน และนำร่างกรอบแนวคิดการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนพิจารณา ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.50 - 0.98 และค่าความเชื่อมั่น 0.98 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 275 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีทั้งหมด 3 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ โครงสร้างพื้นฐาน การยกย่องและให้รางวัลวัฒนธรรมองค์กร บุคคลและชุมชน และเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การสร้างความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ 3) เป้าหมายของกรจัดการความรู้ ประกอบด้วย คุณภาพงาน คุณภาพคน และองค์การแห่งการเรียนรู้ ส่วนผลการตรวจสอบความเหมาะสมการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การจัดการความรู้, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to: develop and verify the suitability of Knowledge management in the educational opportunity extension school under Sakon Nakhon primary education service area office 3. The study was divided into 2 phases: Phase 1: The development of model through relevant concepts, theories and document reviews. an exploration of 1 outstanding school and bringing the draft to 5 experts for consideration. Phase 2: The verification of suitability of the model. Data collection was done through a set of rating scale questionnaires with discrimination between 0.50 to 0.98 and reliability at 0.98. The samples consisted of school administrators and teachers in educational opportunity extension school under Sakon Nakhon primary education service area office 3 in the academic year 2016. In this regard, sample selection was done by multi-stage random sampling. Instruments used in the study were classified which consisted of questionnaire and interview form. The statistics adopted for data analysis were the percentage (%), mean (\bar{X}) and standard deviation (S.D.).

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนหัวสูงสวรรค์

The findings were as follows:

1. The development of Knowledge Management model in educational opportunity extension school under Sakon Nakhon primary education service area office 3 included 3 components: 1) success factors of Knowledge Management included 6 factors: leadership, infrastructure, recognition and rewarding, culture organization, person and community and technology. 2) Knowledge Management Process included 7 steps: setting the knowledge, searching for the knowledge, sharing the knowledge, codification and refinement the knowledge, systemizing the knowledge, creating the knowledge and utilizing the knowledge. 3) Destination of Knowledge Management included: quality work , quality people, and learning organization.

2. The verification of the suitability of the development of Knowledge Management model in educational opportunity extension school under Sakon Nakhon primary education service area office 3 revealed that the suitability was at the high level. ($\bar{X} = 4.22$)

Keywords: A Development, Knowledge Management Model, Educational Opportunity Extension School

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ระบุในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) คือ การมุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

การจัดการความรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารจัดการในโรงเรียนประการหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาคนในองค์กรให้มีศักยภาพ มีความรู้ และมีปัญญาที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต อันเป็นหนทางนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการทำงานขององค์กรให้สูงขึ้น โดยอาศัยความรู้และปัญญาเป็นพื้นฐานในการทำงานและสร้างนวัตกรรม เพื่อให้ก้าวทันสังคมโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่ล้วนแข่งขันกันด้วยการสร้างนวัตกรรม ซึ่งการจัดการความรู้เป็นประโยชน์ใช้สอยอย่างเต็มที่จากพลังปัญญาปฏิบัติของบุคคลในการทำงานให้บรรลุผลโดยไม่ต้องรอรับทั้งคำสั่งเพียงอย่างเดียว เป็นกระบวนการทำงานโดยเน้นสมรรถนะ ปัญญา และประสบการณ์ปฏิบัติจากผู้ทำงาน ถือเป็นมิติหนึ่งของการกระจายอำนาจไปสู่บุคคลและองค์กร ทั้งนี้จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบงานของสถานศึกษาไว้ 4 งาน คือ 1) งานบริหารวิชาการ 2) งานบริหารบุคลากร 3) งานบริหารธุรการและการเงิน 4) งานบริหารทั่วไป ซึ่งหมายถึงผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ในงานทั้ง 4 ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความชำนาญเพียงพอที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายขององค์กรได้สำเร็จ ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งการเน้นด้านการสร้างความคิดใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาในลักษณะสร้างความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ โดยดึงเอาความรู้จากเอกสาร ตำรา หลักการทฤษฎี จากบุคคลที่มีความรู้อยู่แล้วและความรู้จากประสบการณ์ของบุคคลมาใช้เพื่อเกิดผลดีกับงานพัฒนางานให้มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น พัฒนาฐานความรู้หรือแหล่งความรู้ในสถานศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทนปัญญาขององค์กรซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้องค์กรสามารถฟันฝ่าอุปสรรคไปสู่ความเป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษาและพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่พัฒนาขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

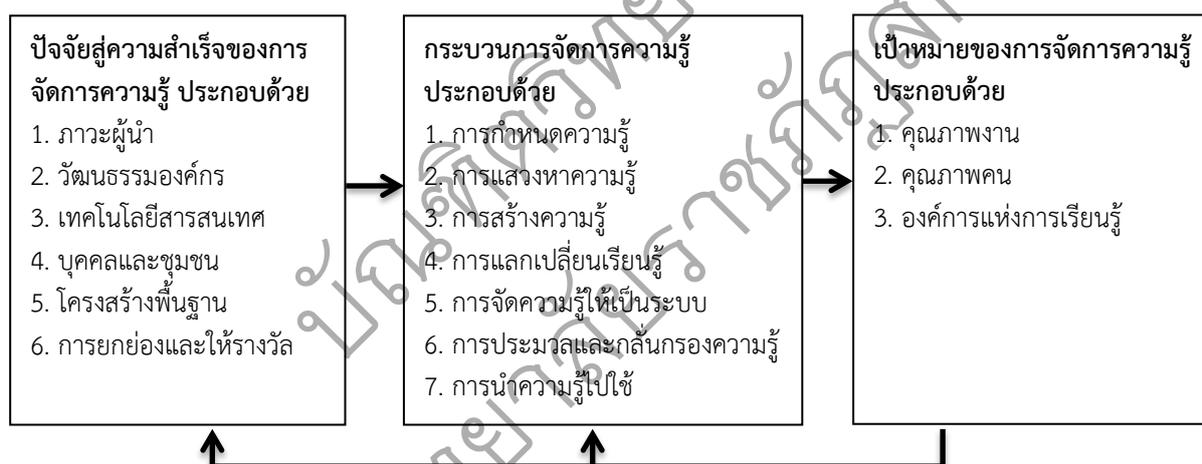
ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดังนี้

ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคคลและชุมชน โครงสร้างพื้นฐาน และการยกย่องและให้รางวัล โดยได้จากการสังเคราะห์ของนักวิชาการ ดังนี้ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2548; วิจารณ์ พานิช, 2548; ประพนธ์ ฝาสุกยัต, 2548; รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม, 2548; บุญดี บุญญาติ และคณะ, 2549; พยัต วุฒิรงค์, 2550; พรรณี สวนเพลง, 2552; จิราภรณ์ พงษ์ศรีทัศน์, 2554; Davenport & Prusax, 1998; Dave Snowden, 2003; Buckman (อ้างในบุรุษย์ ศิริมหาสาร, 2550)

กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification) การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Collection and Storage) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Refine) และการนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Usage) โดยได้จากการสังเคราะห์ของนักวิชาการ ดังนี้ วิจารณ์ พานิช, 2549; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548; ปัทมาวรรณ สิงห์ศรี, 2550; แก้วเวียง นานาผล, 2551; กริชเพชร โสภภาพ, 2553; Marquardt, 2002; Probst, Raub & Romhardt, 2002; Bergeron, 2003

เป้าหมายของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย คุณภาพงาน คุณภาพคน และองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยได้จากการสังเคราะห์ของนักวิชาการ ดังนี้ วิจารณ์ พานิช (2548); ประพนธ์ ฝาสุกยัต (2549)

ซึ่งได้ภาพตามกรอบแนวคิดการพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3 โดยร่างกรอบแนวคิดการวิจัย ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการความรู้ และศึกษาโรงเรียนดีเด่น จำนวน 1 โรงเรียน โดยไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 10 คน ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณารูปแบบและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยความตรงเชิงเนื้อหา

ระยะที่ 2 ตรวจสอบรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3 ผู้วิจัยนำรูปแบบที่ได้จากการศึกษาระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มาตรวจสอบรูปแบบ โดยการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสายผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำแนกเป็นสายผู้บริหารจำนวน 74 คน และครูสายผู้สอน จำนวน 887 คน จำนวนทั้งสิ้น 961 คน จาก 62 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสายผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2559 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเคริจซ์และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครูสายผู้สอน จำนวน 220 คน ซึ่งการได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสายผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง และวุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และความเห็นเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาราชภัฏสกลนคร ถึงกลุ่มโรงเรียนตัวอย่าง จำนวน 55 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.2 การส่งและเก็บข้อมูล ผู้วิจัยส่งและเก็บข้อมูลในบางส่วนด้วยตนเอง และบางส่วนผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ลงทะเบียน พร้อมแนบซองเปล่าติดดวงตราไปรษณียากร เพื่อส่งคืนผู้วิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

4.1.1 ค่าความถี่ (Frequency)

4.1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 สถิติเพื่อตรวจสอบ

4.2.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)

4.2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่

4.3.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

4.3.2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation)

4.3.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้และตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วไปลงรหัสและนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

5.2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยกำหนดไว้ว่าความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบแต่ละข้อต้องมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อย่างน้อย 3.51 ขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยศึกษาข้อมูลจากโรงเรียนดีเด่น แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ และเป้าหมายของการจัดการความรู้ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ โครงสร้างพื้นฐาน การยกย่องและให้รางวัล วัฒนธรรมองค์กร บุคคลและชุมชน และเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ การสร้างความรู้ และการนำความรู้ไปใช้

1.3 เป้าหมายของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย คุณภาพงาน คุณภาพคน และองค์การแห่งการเรียนรู้

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 รูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากแต่สององค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 องค์ประกอบด้านปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการความรู้ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) โครงสร้างพื้นฐาน 3) การยกย่องและให้รางวัล 4) วัฒนธรรมองค์กร 5) บุคคลและชุมชน และ 6) เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.2 กระบวนการจัดการความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 6) การสร้างความรู้ และ 7) การนำความรู้ไปใช้ ตามลำดับ

2.3 เป้าหมายของการจัดการความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) คุณภาพงาน 2) คุณภาพคน และ 3) องค์การแห่งการเรียนรู้ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นประเด็นเพื่อการอภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะของรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำ (2) วัฒนธรรมองค์กร (3) เทคโนโลยีสารสนเทศ (4) บุคคลและชุมชน (5) โครงสร้างพื้นฐาน และ (6) การยกย่องและให้รางวัล 2) กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย (1) การกำหนดความรู้ (2) การแสวงหาความรู้ (3) การสร้างความรู้ (4) การแลกเปลี่ยนความรู้ (5) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ (6) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ และ (7) การนำความรู้ไปใช้ เป็นเช่นนี้เพราะปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการความรู้ต้องมีกระบวนการจัดการความรู้เข้ามาปฏิบัติ นั่น ต้องมีกำหนดความรู้ก่อนลงมือปฏิบัติเพราะการกำหนดความรู้จะเป็นแนวทางสู่การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ จนเกิดการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ หลังจากนั้นมีการประมวลและกลั่นกรองความรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในการทำงานครั้งต่อไป 3) เป้าหมายของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย (1) คุณภาพงาน (2) คุณภาพคน (3) องค์การแห่งการเรียนรู้

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า การจัดการความรู้ตามรูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ทั้ง 7 กระบวนการ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะเกิดจากการกำหนดวิสัยทัศน์ แผนกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ที่ดี ผู้บริหารให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ กระตุ้นให้บุคลากรในทุกระดับตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ มีกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างหลากหลาย มีการสร้างนิสัยในการรักษาการแสวงหาความรู้ จัดระบบความรู้ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาสถานที่หรือเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีในการ

จัดการความรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยบุคลากรทุกคนกำหนดเป้าหมายร่วมกันให้การจัดการความรู้เป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการจัดการความรู้มี 7 ขั้นตอน ควรมีการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น ภูมิปัญญาภายในและภายนอก เพิ่มการวางแผนดำเนินการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น สถานศึกษาควรพัฒนามาตรฐานอื่น ๆ เพื่อให้สามารถขยายความรู้เพิ่มขึ้น ดังนั้นหาสามารถบูรณาการจัดการความรู้ให้นักเรียนสามารถพัฒนาทุกมาตรฐานจะทำให้สถานศึกษามีการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้บุคลากรน้อย แต่สามารถทำงานได้มากขึ้น สามารถพัฒนานักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และนักเรียนสามารถเรียนรู้และมีคุณภาพทุกมาตรฐาน

1.2 การกำหนดเป้าหมายและการบ่งชี้ความรู้ เป็นกระบวนการเริ่มต้นของรูปแบบการจัดการความรู้ ดังนั้น ในการกำหนดความรู้ ครูควรดำเนินการกำหนดเป้าหมายพัฒนาบูรณาการการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นและบูรณาการในรูปแบบของโครงการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาการของนักเรียนไปตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

1.3 การแลกเปลี่ยนความรู้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้นควรมีการสนับสนุนหลายฝ่าย เช่น บุคคลและชุมชนภายในและภายนอกจากที่พบบางขั้นตอนในการจัดการความรู้ยังไม่ต่อเนื่องและทำให้ค่อนข้างใช้เวลา ได้แก่ ขั้นตอนเทียบเคียงสมรรถนะ เพราะครูยังไม่สามารถวิเคราะห์ความรู้และสังเคราะห์ความรู้ แต่เมื่อดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ก็สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นควรเพิ่มการวางแผนดำเนินการและแลกเปลี่ยนความรู้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2.2 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาและสังกัดหน่วยงานอื่น

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการความรู้โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการศึกษาผลการวิจัยในเชิงเปรียบเทียบ

2.5 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการจัดการความรู้กับคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.6 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านการจัดการความรู้ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กฤษณผล จันทรพรหม. (2548). *การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสม สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย*.

วิทยานิพนธ์ การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัครา).

กริชเพชร โสภภาพ. (2553). *การนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองยางห้วยสะแบก : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*.

แก้วเวียง นานาผล. (2551). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก*. ดุษฎีนิพนธ์ ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). *รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัครา).

ทิตนา แชมมณี และคณะ. (2549). *การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ทวีศักดิ์ สุททาทิน. (2550). *การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็นเพรส.

บุญชม ศรีสะอาด. (ม.ป.ป.) สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2553. จาก <http://www.watpon.com/boonchom/>

- บุรชัย ศิริมหาสาคร. (2550). *จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ*. (พิมพ์ครั้งที่ 30). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ประพนธ์ ผาสุกยี่ด. (2548 ก). *การจัดการความรู้ (Knowledge Management)*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).
- ประเวศ วะสี. (2548). *การจัดการความรู้: กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพเสรีภาพและความสุข*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม
- ปัทมาวรรณ สิงห์ศรี. (2550). *ศึกษาระบบการจัดการความรู้ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ*.
- ภราดร จินดาวงศ์. (2549). *การจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: ซีดับบลิวซี พรินติ้ง.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). *เทคนิคการประชุมระดมความคิดแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึก*. เอกสารอัดสำเนา. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2549). *แนวปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการใช้การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุไรวรรณ แยมแสงสังข์. (2555). *การจัดการความรู้เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: CWC พรินติ้ง.
- Bergeron, B. (2003). *Essentials of knowledge management*. NJ: John Wiley & Sons.
- Marquardt, M. J. (1996). *Building the learning organization: A system approach to quantum improvement and global success*. New York: McGraw - Hill.
- Probst, G.S., Raub, & Romhardt, K. (2002). *Managing Knowledge Building Blocks for Success*. England: John Willey & Sons.